

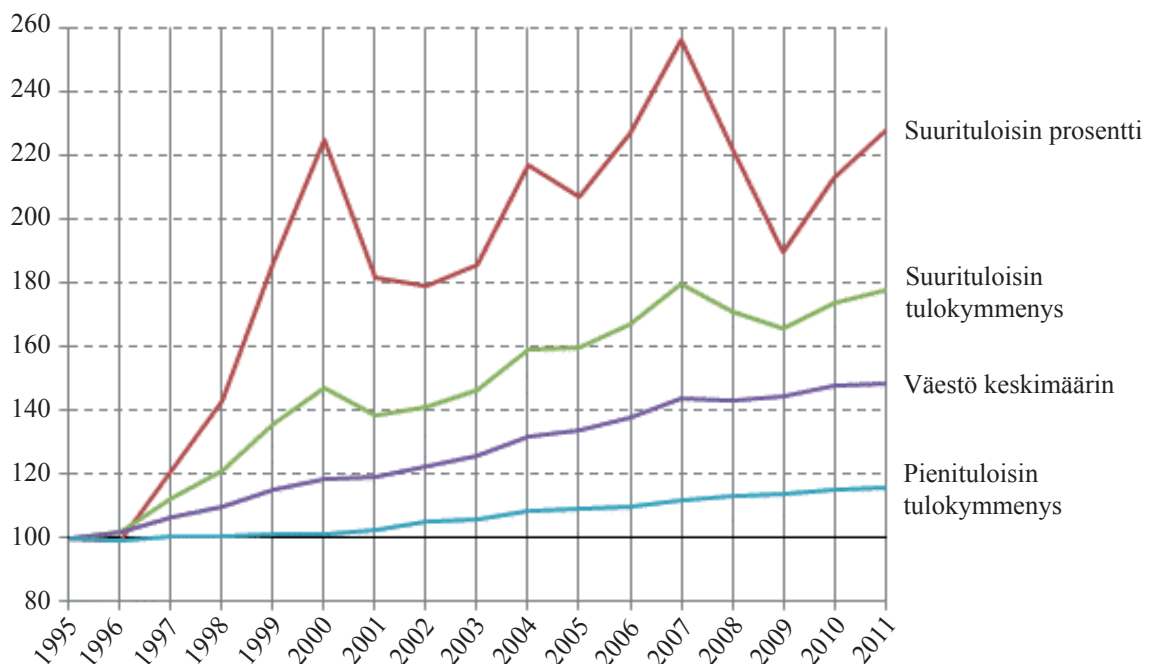

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativammat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Suomessa on keskusteltu äänioikeuden alaikärajan laskemisesta 16 vuoteen eri vaaleissa. Tämä on ikäraja esimerkiksi seurakuntavaaleissa. Monet vaativat, että myös kunnallisvaaleissa 16 vuotta täyttäneet olisivat äänioikeutettuja. Mitä vaikutuksia äänioikeusien alentamisella olisi?
2. Vuonna 1960 noin 15 prosenttia Suomen asutokunnista (kotitalouksista) oli yhden hengen asutokuntia. Vuonna 2011 niiden osuus oli yli 40 prosenttia. Pohdi tämän kehityksen syitä ja vaikutuksia.
3. Oheisessa kuviossa on tietoja tuloerojen kehityksestä Suomessa vuosina 1995–2011. Kuvaajat kertovat indeksilukuina reaalityulokehityksen väestössä keskimäärin ja eräissä väestöryhmissä erikseen. Vuoden 1995 taso vastaa indeksilukua 100.
 - a) Miten tulot ovat kehittyneet vuosien 1995–2011 aikana? (2 p.)
 - b) Mitkä tekijät selittävät kehitystä? (4 p.)

Väestön reaalityulokehitys vuosina 1995–2011

Indeksi 1995 = 100

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjaon kokonaistilasto [verkkajulkaisu].
Tilastokeskus <www.stat.fi/til/tjkt/index.html>. Luettu 16.5.2013.

4. Mitkä tekijät vaikuttavat seuraavien hyödykkeiden hintaan Suomessa?
 - a) suklaa
 - b) hammaslääkäripalvelut
 - c) osakehuoneisto kerrostalossa

5. Millä edellytyksillä Suomen kansalainen on oikeuskelpoinen ja toimintakelpoinen (oikeustoimikelpoinen)?

6. Kotona asuva 17-vuotias lukiolainen Essi alkoi työskennellä iltaisin puoleenyöhön asti koko vuorokauden auki olevassa drive-in-hampurilaisravintolassa. Jatkuvasta valvomisesta väsynyt Essi ei jaksanut keskittyä opintoihin, ja hän sai yhä huonompia arvosanoja. Silti hän halusi jatkaa työntekoa eikä ottanut vanhempiensa vaatimuksia työntöön lopettamisesta huomioon, vaan vetosi esimiehensä näkemykseen, ettei hänen vanhemmillaan ole mitään oikeutta puuttua asiaan.
 - a) Onko Essin vanhemmilla oikeudellisia perusteita vaatimuksilleen?
 - b) Millaisia perusteita työntekijällä ja työnantajalla on työsopimuksen purkamiseen?

7. Mitä ovat Euroopan unionin direktiivit, päätökset ja asetukset, ja mitkä ovat niiden vaikutukset jäsenmaissa?

8. Alla on kaksi Euroopan ihmisoikeustilannetta koskevaa lainausta.

Ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion periaatteiden puolustaminen on Euroopan unionin ulkosuhteita yhdistävä punainen lanka. Tämä vuosi on ollut EU:lle tuloksekas ihmisoikeuksien alalla. EU hyväksyi ihmisoikeusstrategian EU:n ihmisoikeuspolitiikan tehostamiseksi. – – Lokakuussa 2012 EU:lle myönnettiin Nobelin rauhanpalkinto tunnustuksena sovinnon, demokratian ja ihmisoikeuksien hyväksi tehdystä työstä, jolla on edistetty rauhan ja vakauden alueen laajentumista koko maanosaan.

EU:n ulkoasiain ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan Catherine Ashtonin julkilausuma
ihmisoikeuksien päivänä 10.12.2012

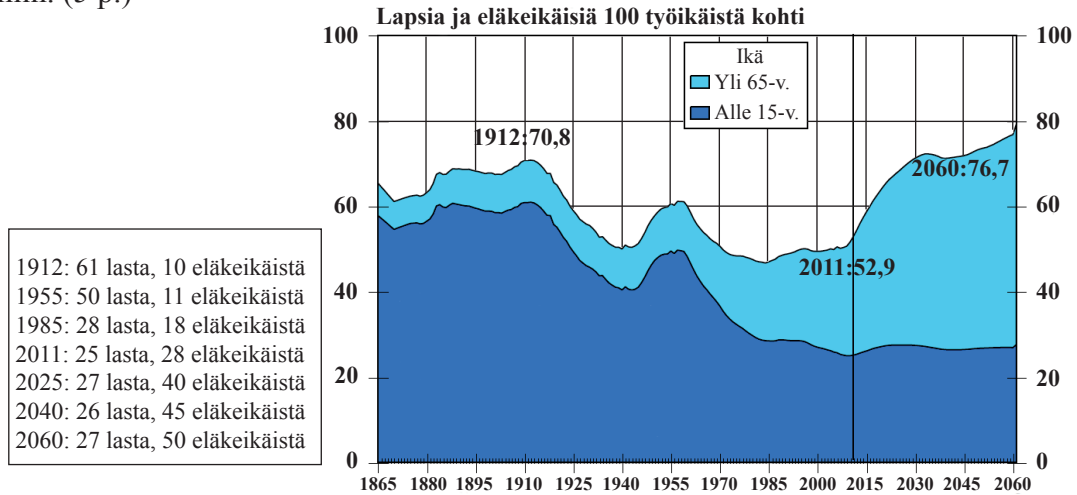
Euroopan talouskriisi ja sen hoitaminen ovat vaikuttaneet ihmisten asemaan ja erityisesti heidän perus- ja ihmisoikeuksiinsa. Esimerkiksi kreikkalaisten taloudellisilta, sivistyksellisiltä ja sosiaalisilta oikeuksilta on pudonnut pohja säästötoimien yhteydessä. Jatkossa talouskriisin vaikutuksia eriteltäessä ja hoitokeinoja mietittäessä tulisi pohtia myös tätä puolta. Juuri nämä oikeudet luovat perusedellytykset demokratialle.

Helsingin yliopiston valtiosääntöoikeuden professori Tuomas Ojanen
Ulkopoliittisen instituutin tilaisuudessa 17.12.2012

- a) Vertaile yllä olevia näkemyksiä Euroopan ihmisoikeustilanteesta.
- b) Millä keinoilla Euroopan unioni on pyrkinyt turvaamaan kansalaistensa perusoikeuksia?

+9. Oheinen aineisto käsittelee Suomen väestökehitystä. Kuvio osoittaa huoltosuhteen kehityksen vuosina 1865–2011 ja ennusteen vuoteen 2060 saakka.

- a) Mikä on väestöllinen huoltosuhte? Miten se kehittyi Suomessa vuosina 1865–2011? Miten se on vaikuttanut maan taloudelliseen kehitykseen tuona aikana? (4 p.)
- b) Erittele alla olevien lainausten näkemyksiä huoltosuhteen tulevan kehityksen vaikutuksesta Suomen julkiseen talouteen sekä niissä esitettyjä keinoja puuttua sen ongelmiin. (5 p.)

Lähde: Markus Rapo, Alueellinen väestöennuste vuoteen 2030 saakka, 13.12.2012

Tulevaisuutta varjostaa väestön ikääntyminen ja siitä johtuva ikäsidonnaisten menojen nopea kasvu lähivuosikymmeninä. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että julkisen talouden kestävyysvaje on suuruudeltaan noin 5 % bkt:sta – – Siksi julkisen talouden tasapainottaminen vaatii määrätietoisia toimia. Julkista taloutta on tuettava pidentämällä työuria, arvioimalla julkisten menojen kasvu uudelleen ja kehittämällä verotuksen rakennetta. – – Verotus on Suomessa jo nyt verrattain kireää, mutta verotuloja saadaan lisää muuttamalla verotuksen painopistettä pois työn verotuksesta kohti kulutuksen ja kiinteän omaisuuden verotusta.

”Kestävyysvaje vaatii määrätietoisia toimia.” Elinkeinoelämän keskusliitto, www.ek.fi/ek/fi/ajankohtaista/uutiset, 4.5.2011

Vaikka väestön ikääntyminen on ollut kaikkien tiedossa, tuloveroja on alennettu systemaattisesti. Se on ollut täysin edesvastuutonta politiikkaa. Kyse [julkisen talouden kestävyysvajeessa] on itse aiheutetusta ongelmasta. Olisi kannattanut varautua huoltosuhteen heikkenemiseen ennen kuin veronalennuksiin ryhdyttiin [1990- ja 2000-luvuilla].

Kansantaloustieteen professori Markus Jäntti, *Palkkatyöläinen* 5/2012

Ikääntymisongelmaa ei voi Euroopassa sysätä syrjään. Suomi ei kuitenkaan ole erityisen huono maa. Meillä väestön huoltosuhte vakiintuu 2030-luvulla, eikä työikäisen väestön määrä romahda. – – Työvoimapulan uhkakuvasta huolestuneet uskovat, että työvoiman tarjonnasta tulee lähivuosina talouden kasvua jarruttava rajoite. – – Tulevaisuuden haasteena ei – – ole työvoimapula, vaan pula hyvistä, korkeaa arvonlisäystä tuottavista työpaikoista.

Kansantaloustieteilijä, eläkeyhtiö Ilmarisen talousjohtaja Jaakko Kiander, *Talouselämä* 5/2013

- +10. Alla on vuoden 2011 eduskuntavaaleihin liittyviä tietoja. Ensimmäinen taulukko kertoo, miten suuri osuus kansalaisista (%) ilmoitti seuranneensa vaaleja hyvin paljon tai melko paljon eri medioiden kautta. Toinen taulukko kertoo, kuinka suuri osuus vaalien ehdokkaista (%) käytti kampanjassaan verkkosivuja ja sosiaalista mediaa.
- a) Vertaile, miten kansalaiset käyttivät yhtäältä verkkopohjaisia ja toisaalta muita perinteisempiä medioita (tv, lehdet, radio) lähtenään 2011 eduskuntavaaleja seurattaessaan. Vertaile myös kansalaisten ja ehdokkaiden verkkopohjaisen median käyttöä oheisten tietojen pohjalta. (3 p.)
- b) Erittele edellä havaitsemiesi erojen syitä ja pohdi, miten sosiaalisen median käyttö vaikuttaa politiikkaan. (6 p.)

Vuoden 2011 eduskuntavaaleja eri medioista hyvin paljon tai melko paljon seuranneiden kansalaisten osuus prosentteina.

Tv-uutiset ja ajankohtaisohjelmat	68
Sanomalehtikirjoitukset	54
Tv:n vaalikeskustelut ja puoluejohtajien haastattelut	53
Lehtimainokset	32
Vaaleja koskeva uutisointi internetissä (myös sanomalehtien internetsivut)	27
Tv:n viihdeohjelmat, joissa mukana poliitikkoja	22
Tv-mainokset	20
Vaalikoneet internetissä	20
Radio-ohjelmat	19
Ehdokkaiden ja puolueiden kotisivut internetissä	10
Sosiaalinen media (Facebook, Twitter)	9
Nettipäiväkirjat ja blogit	5
Ehdokkaita tai puolueita koskevat videot internetissä (esim. YouTube)	3

Omaa verkkosivustoa ja erilaisia sosiaalisen median muotoja käyttäneiden ehdokkaiden osuus prosentteina vuoden 2011 eduskuntavaalien ehdokkaista.

Facebook-sivusto	Verkkosivu	Blogi	YouTube-video	Twitter-tili
88	69	55	29	19